

Atıf Şekli: Kolukisa, Lokman. (2021, Eylül 7). “Demokrasi ve Tek Adamlık Üzerine Bazı Tezler”, *Sosyal Bilimler*. sosyalbilimler.org/demokrasi-tek-adamlık

Demokrasi ve Tek Adamlık Üzerine Bazı Tezler

Lokman Kolukisa

Giriş

İlk bakışta insanlarda üç temel güdü olduğu görülmektedir: yaşama, üreme ve sürü güdüsü. Yaşama ve üreme güdüsü tüm canlılarda ortaktır. Öte yandan bazı türlerin bireyleri birlikte yaşar ve bunlara sosyal canlılar denmektedir. Örneğin karıncalar, arılar, termitler, atlar, koyunlar, kurtlar, maymunlar vb. ve insanlar. Buna sürü ya da topluluk güdüsü denir.

Eğer sosyallik derecesini birlikte yaşayabilen en fazla birey sayısı ile ölçersek, bugün büyük şehirlerde yaşayan insan sayısına bakarak, insanların dünyanın belki de en sosyal canlısı olduğunu ileri sürebiliriz. Karıncalar ve bal arıları da çok büyük sayılarda bir araya gelebilir fakat bu canlıların oluşturduğu toplumların klon/kardeş toplumları, yani genetik olarak benzer olan bireylerin oluşturduğu toplumlar olduğunu gözden kaçırmamak gerekir. Termitlerde de kardeş olmayan bireyler vardır fakat çoğunluğu oluşturmazlar. Öte yandan Afrika'daki otlak hayvanlarının oluşturduğu sürülerin boyutu, atların, koyunların, sığırların vb. insanlar gibi büyük sayıda bir araya gelme potansiyeli olduğunu göstermektedir. Yine çekirgeler normalde yalnız yaşayan canlılar olduğu hâlde bazı şartların bir araya gelmesi ile çok büyük sayıda sürüler oluşturur. Fakat tüm bu hayvanlar birbirleriyle yiyecek için işbirliği yapmazlar. Dolayısı ile sosyal türleri de birbiri ile yiyecek için işbirliği yapıp yapmadıklarına göre ayırabiliriz. İşbirliği yapanlara karıncalar, arılar ve termitler gibi sosyal böcekleri, kurtlar, aslanlar gibi yırtıcıları ve insanlar gibi primatları örnek verebiliriz. Yine de bunların dereceleri vardır. İnsanlar konuşabildiği için dünya yüzeyindeki belki de birbiriyle en fazla işbirliği yapan canlıdır.

Her insan yaşama, üreme ve sürü güdülerine farklı oranda sahiptir. Okullarda insanların en temel güdüsünün yaşama güdüsü olduğu öğretilmektedir. Oysa bu doğru değildir. Hangi güdünün daha güçlü olduğunu görmek için bu güdülerin çatıştığı durumlara bakmak gerekir. Örneğin, insanlar sevdiklerini ya da vatanlarını korumak için ölebilir. Elbette kendi yaşamını her şeyden daha üstün gören insanlar vardır. Fakat bunlar çoğunluğu oluşturmaz. Vatan için ölmek aslında sürünün ve/ya sevdiklerinin yaşaması için

ölmektir. Eğer yaşama güdüsü sürü güdüsünden daha güçlü olsaydı vatan için ölmek diye bir şey söz konusu olamazdı. Yaşama güdüsü ile neslini devam ettirme güdüsü arasında hangisinin daha güçlü olduğunu bulmak için de yine bir çatışma durumuna baktığımızda insanların çoğunluğunun çocuklarını kurtarabilmek için kendilerini feda edebildiğini görürüz. O hâlde genel olarak daha güçlü olan üreme güdüsüdür. Öte yandan yine bir çok insan vatan/sürü için çocuklarını feda edebilir. Bunu yapmayanlar da vardır fakat gene sayıları daha azdır. Bu da gene sürü güdüsünün genel olarak üreme güdüsünden daha güçlü olduğunu gösterir fakat aralarındaki fark çok daha azdır. Böylece insanlar için aslında yaşama güdüsünün bu güdüler arasında en zayıf, sürü güdüsünün ise en güçlü olduğu ortaya çıkar.

Sürü güdüsü kendisini birlikte bir arada yaşama ve hareket etme şeklinde gösterse de tek tek her insan için bundan öte bir şeydir. Bir grubun üyesi olmak demek her insandan daha büyük ve aşkın bir varlığın parçası olmak demektir. İnsanlar bu nedenle toplum oluşturur.

Sürü güdüsünün bir başka tezahürü, kültür aktarımında kendisini gösterir. İnsanlar daha küçük yaşlardan itibaren içinde yaşadıkları toplumun âdetlerini, dinini, dünya görüşünü benimser.

Her toplum bir yönetime yani toplum adına karar alabilen bir siyasal sisteme ihtiyaç duyar. Siyasal sistemler çok çeşitli olabilir. Siyasal sistemleri bireylerin karar alma gücüne göre bir yelpaze şeklinde tanımlayabiliriz. Bir uçta tüm gücün sadece tek bir kişide toplandığı sistemler yani tek adamcılık diğer uçta ise tüm bireylerin eşit güçte olduğu tam demokrasi. Bütün siyasi sistemler bu iki uç arasındadır. Tüm gücün sadece tek bir kişide toplandığı bir sistem olmadığı gibi hiçbir yerde tam demokrasi de yoktur. Olsa olsa bunlara yakın sistemlerden söz edilebilir.

Bilinen bir iki örnek dışında yazılı tarihin hemen hemen tamamında tek adamcı sistemler görülmektedir. Bunlar eski Yunan ve günümüz Batı Avrupa uygarlığıdır. Burada bunlara kısaca daha yakından bakarken bir yandan da sebeplerine ilişkin bazı tezler ileri süreceğiz.

Demokrasi

Yazılı tarihte demokrasinin ilk olarak eski Yunan'da görüldüğü kabul edilir. Eski Yunan köleci bir toplumdur. Yani yiyecek ve diğer şeylerin üretiminde köleler kullanılırdı. Eski Yunan'da çok sayıda şehir vardı fakat şehirler birbirinden bağımsız idi. Bu ortamda özgür yurttaşların yani köle sahiplerinin şehir hakkında alınan kararlara katılmaya hakkı vardı. Mahkemelerde halkın içinden jüri üyeleri görev alırdı.

Bundan sonra ikinci demokrasi döneminin, son yüzyıllarda Amerika ve Avrupa'da ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Bu dönem Avrupa'da kralların devrildiği/etkisizleştiği ve parlamentoların gücü ele geçirdiği dönemdir. Bu ise 15. yüzyılda Avrupa'yı etkisi altına

alan Rönesans yani Aydınlanma döneminden beri süregelen bir gelişmenin nihai sonucudur.

Rönesans ilk olarak İtalya’da sanatta bir atılım olarak kendini ortaya koydu. Bu dönem İtalya’sı merkezi bir otoritenin olmadığı, her şehrin ayrı ayrı yönetildiği bir dönemdi. Bu dönemdeki İtalya’nın bu bakımdan eski Yunan’ı andıran koşullarda olduğu dikkat çekmektedir. Fakat arada önemli farklar vardır. Eski Yunan kölecilik iken bu dönem İtalya’sı feodal bir toplumdur. Aynı zamanda merkezi bir siyasi otorite olmasa bile merkezi bir dinsel otorite vardır.¹

Rönesans’a neyin yol açtığı tartışmalıdır. Bizim görüşümüze göre Aydınlanma denilen şey sebep değil sonuçtur. Batı Avrupa bir şekilde tek adamlıktan uzaklaştı. Krallar ve feodal beylikler etkisizleştirildi ya da zaten etkisizdi. Bu uzaklaşma kendini ilkin sanatta bir atılım olarak ortaya koydu. Bunu bilim, bilimi teknoloji, teknolojiyi kas gücü dışındaki enerjileri kullanabilen makineler izledi. Tek adamlıktan uzaklaşan Avrupa’da şehirli burjuvazi aynı zamanda adına kapitalizm/sermayecilik² denen ve gelişen teknolojiyi günlük yaşama aktarmayı başaran bir ekonomik düzen geliştirdi. Bu başarı burjuvazinin egemenliğini sağladı ve bugünkü Avrupa uygarlığı doğdu. Bu gelişme henüz nihayetine ermiş değildir.

Demokrasi ve Bilim/Sanat

Her iki uygarlıkta da bilim ve sanatta büyük atılım yapılmış olunması dikkat çekicidir. Bilim ve felsefenin ilk olarak Yunan demokrasisi döneminde ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Yine bu dönemde Yunan sanatı en yüksek düzeyde idi. Diğer tarafta, Avrupa’da, Rönesans ile kendini açığa vuran Aydınlanma dönemi bilimde ve sanatta daha önce görülmemiş düzeyde bir atılıma yol açtı.

Anlaşıldığı üzere sanatta/bilimde atılım yapmak ile merkezi bir otoritenin olmaması arasında sıkı bağlantılar vardır. Özellikle bilim ile demokrasinin adeta el ele olduğu görülmektedir. Tarihte tek adamlığın egemen olduğu toplumların kendi başlarına bilimde çığır açtıkları görülmemiştir. Örneğin Yunan uygarlığı ile karşılaşınca kadar Mısır uygarlığının bilime pek bir katkısı yoktur. Mısır’daki İskenderiye Kütüphanesi Büyük İskender’in ardılları tarafından kurulmuştur. İslamiyet’ten sonraki Müslüman bilginler ise büyük ölçüde Yunan metinlerini tercüme etmiş, özümsemiş, muhafaza etmiş ve bir noktaya kadar geliştirmiştir. Fakat bu dönem İslamiyet’in Pers devletini yıktıktan sonra Pers kültürü ile karşılaştığı dönemdir. Bu bilginlerin yetiştiği yerler Arap yarımadası değil o zamanki Pers topraklarıdır. Öte yandan 19. ve 20. yüzyıllarda Almanya, Rusya ve Japonya’nın tek adam rejimleri altında bile bilim ve teknoloji alanında gelişmiş oldukları,

¹ Aslında eğer Katolik Kilisesi olmasaydı İtalyan şehirlerinin böyle bağımsız olamayacağı, Avrupa’nın feodal krallıklarının buna izin vermeyeceği iddia edilebilir. Yani bu durumda İtalya ya işgal edilir ya da kendini savunabilmek için merkezi bir otorite kurmak zorunda kalırdı.

² Buna neden “sermayecilik” denildiği bir muammadır zira sermaye denen şey her daim vardı.

hatta bir dönem Almanya'nın bilime öncülük ettiği gerçeği vardır. Buna karşın bu ülkelerden Rusya ve Japonya'nın Avrupa'daki gelişmeye sonradan katılmış olduklarına dikkat edilmelidir. Yine Avrupa biliminin başlangıcında bugünkü Almanya'nın bulunduğu yerde merkezî bir otorite yoktu. Burada İtalya'dakine benzer şekilde bağımsız prenslikler vardı. Avrupa biliminin başlangıç yerinin merkezi otoritesi bulunmayan İtalya, merkezi otoritesi bulunmayan Almanya ve bir krala sahip olmasına karşın gerçekte bir parlamento tarafından yönetilen İngiltere gibi devletler olduğu anlaşılmaktadır. Günümüzde de bilimin esas kaynağı buralar ve bir ölçüye kadar ABD'dir. Bunu görmenin en iyi yollarından biri bu ülkelerin ve civarının bir an ortadan kalktığı fakat Japonya, bugünkü Almanya ve Rusya'nın yaşamaya devam ettiği bir dünyanın 50 yıl sonra ne hâl alabileceğini düşündürmektir.

Demokrasi ve Şehirleşme

Tek adamlığın zayıfladığı ve demokrasiye geçit verdiği bilinen tüm örneklerde yani eski Yunan ve Avrupa'da şehirleşmenin diğer toplumlara göre daha yoğun olduğu anlaşılmaktadır. Siyasal demokrasi şehirleşmenin bir ürünüdür.

İnsanlar hep daha fazla iletişim/etkileşim ve daha zengin ilişkiler istemiştir. Köy hayatının insanları tatmin etmediği ve daha büyük şeylere inanma bir başka deyişle daha büyük birliklere ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Bunun en büyük kanıtı köyden kente göçlerdir. Uzun vadede köyden kente göçün nedeni iş bulmak değil, işte bu daha zengin yaşama katılma isteğidir. Dünya tarihi bir bakıma daha fazla insanın bir araya gelme tarihidir.

Fakat daha fazla insanın bir araya gelebilmesi ekonomi olanaklarıyla ilgilidir. Avcı toplayıcı toplumlar bu nedenle küçük gruplar hâlinde yaşamak zorundadır. Benzer bir durum göçebeler için de geçerlidir. Tarım yapan toplumlarda ise yine küçük yerleşimler gerekmesine karşın üretim fazlası şehirleşmeye yani daha çok sayıda kişinin bir yerde toplanıp yaşamasına olanak sağlar. Avrupa'nın belki de dünyada tarıma en elverişli bölge olması ve tarım aletleri alanındaki bazı gelişmeler şehirleşme olanağının daha da artmasını sağlamıştır. Aydınlanma ve sonucunda gelen bilim/teknoloji tarımda çalışan çok az sayıda insanın çok daha büyük bir nüfusu besleyebilmesini sağlamıştır. Bunun sonucunda bugünkü modern toplumlarda tarihte hiç görülmediği sayıda insan şehirlerde bir arada yaşamaktadır. Gelecekte bunun daha fazla olacağına kuşku yoktur.

Bu durumda tek adamlık ile şehirleşme arasında olumsuz bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Daha fazla insanın bir araya gelmesi ve ilişki karmaşıklığının artması tek adam idarelerinin başa çıkamayacağı bir sorundur. Karmaşık ilişkiler ve tek adamlık ya da gücün tek elde toplanması birbiriyle bağdaşmaz. Örneğin Osmanlı İmparatorluğu'nda padişahların İstanbul dışında şehirleşmeyi engellediği bilinmektedir. Bu Osmanlı hanedanının şehirleşmenin kendi tek adamlık iktidarları için bir tehdit olduğunu anladıklarını göstermektedir.

Demokrasi, Şehirleşme ve Yargı Sistemi

Şehirleşme sadece ekonomik olanaklarla ilgili değildir. Örneğin Çin’de de tarım büyük bir nüfusu besleyebilecek potansiyelde olmasına karşın Avrupa’daki kadar bir şehirleşme olmamıştır.

Her toplumun bir düşünce sistemi vardır. Bir toplumun düşünce sisteminde adalet kavramı ise insanların bir arada yaşayabilmesi için mutlaka gereklidir.

Siyasal demokrasinin ağırlık kazandığı tüm toplumlarda ortak olan şeyler nelerdir diye baktığımızda en dikkat çeken şeylerden biri yargı sistemidir. Batı Avrupa ve ABD’de mahkemelerde jüri sistemi vardır. Bu jürilerde görev yapanlar sivildir ve devlet mekanizmasının dışındadır. Bunu gördükten sonra eski Yunanda da yani ilk demokrasi döneminde de benzer bir şeyin geçerli olduğunu ve başka hiçbir yerde olmadığını görmek şaşırtıcıdır. Çünkü yargıda jüri sistemi ile demokrasi arasında oldukça güçlü hatta birebir bir bağlantı olduğunu ima eder. Şaşırtıcıdır çünkü yürütme, yasama ve yargının demokrasinin üç ayağı olduğu öğretilsinde yargı bu güçlerden en zayıfı gibidir. Oysa eğer yargıda jüri sistemini kullanmak ile demokrasi arasında birebir bir ilişki varsa o zaman, yargının, belki de demokrasinin en önemli ayağı olduğu ortaya çıkar.

Jüri sisteminin —daha bağımsız oldukları için—, yargıçların devlet memuru ve maaşlarını devletten aldığı sistemlere göre, uzun vadede ve daha geniş ölçekte, daha iyi bir adalet sağladığı söylenebilir. Bir toplumda adalet ne kadar sağlanıyorsa o kadar fazla insan bir arada yaşayabilir. Tarihte insanların daha fazla sayıda bir araya gelip yaşaması ile yargı hukukunun gelişmişliği arasında paralellikler olduğu görülmektedir. Avrupa’da şehirleşme oranının fazla oluşu ile daha iyi bir hukuk sistemine sahip oluşu bir tesadüf değildir fakat hangisinin sebep, hangisinin sonuç olduğu bilemediğimiz gibi ikisi de başka bir unsurun sonucu olabilir.

Tek Adamlık ve İletişim

Günümüzde ve yakın geçmişteki diktatörlüklere baktığımızda tek adamlık ile iletişim/haberleşme arasında ilginç bir ilişki olduğunu görürüz. Diktatör olmak isteyen herkesin öncelikle basın yayını ve iletişimi sınırlamak için uğraştığı açıktır. Bunun nedeni ise anlaşılır gözükür. Tek adam tebaasının aralarında fazla ilişki ve iletişim olmasını istemez. Çünkü tek kişinin kontrol edebileceği değişkenler sınırlıdır. Daha fazla iletişim tek adamın kontrolünün ötesinde bir karmaşıklık demektir. Fakat belli bir düzeyin ötesinde iletişim ile tek adamlığın bağdaşmaması sadece bununla açıklanamayan ve henüz anlaşılamayan daha derin unsurlar barındırır.

Her siyasal sistemin gönüllü savunucuları vardır. Tek adamlığın da gönüllü savunucuları vardır. Bunlara tek adamcı diyelim. Bu konuda ilginç bir gözlem sadece tek adamların değil tek adamcılarının da iletişimle başının pek hoş olmamasıdır. Tek adamcılarının iletişimi/tartışmaları bilinçli ya da bilinçsiz olarak baltaladığı tekrar tekrar gözlenmiş bir

husustur. Bir tartışma sırasında biraz önce savunduğunun tam tersini söyleyen, bazen ne söylediğini unutan bir kişi çok büyük bir olasılıkla tek adamcıdır. Tartışma listelerinde şu ya da bu nedenle söylenenlere yasaklama ya da sınırlandırma getirilmesini isteyenler genellikle tek adamcıdır.

Böylece buradan yola çıkarak iletişim zayıflığının tek adamlığa yol açtığı sonucuna varabilir miyiz? Bu tez, köylü toplumlarının neden tek adamcı olduğunu açıklayabilir. Açıktır ki; köyde şehirdeki zengin hayat yoktur. Her köylü ailesi kendi başına yiyecek yetiştirir ve bu bakımdan komşuya ihtiyaç yoktur. Yani yaşamak için komşu ile şehirdeki gibi iletişim kurmasına ihtiyacı yoktur. Sadece aile içi işbirliği yeterlidir. Bu tez, ayrıca, yine esnaf tabir edilen ve yalnız çalışan insanların tek adamlığa olan eğilimini açıklar. Yine özellikle güç peşinde koşan ve güç elde etmek için bir araya gelen aşırı sağcılardaki lider kültürünü de açıklayabilir.

İletişimsizlik ve tek adamlık arasındaki bu ilişkinin bir başka açıdan açıklaması, bunların birbirini güçlendirmesi olabilir. İletişimsizlik yalnızlığı getirir fakat bir tek adama/lidere bağlanmak bir şekilde yalnızlığı giderici etki yapar. Tek adam elindeki gücü kullanıp toplumdaki iletişimi sınırlandırabilir. Bu durumda insanlar bunun getirdiği yalnızlığı gidermek için tek adama daha çok bağlanabilir ve dolayısıyla ona daha çok güç verebilir. Böylece kendi kendini besleyen bir sonsuz döngü oluşur. Bu tez yalnızca bir varsayımdır fakat iletişimsizlik ile tek adamlık arasında neden bu derece sıkı bir bağlantı olduğunu açıklayabilir.

İşbirliği, Doğruculuk ve Bilim

Öte yandan tek adamlık ile işbirliği yapabilmek birbirini dışlamaz. Almanya, Japonya, Rusya gibi tek adamcı bazı toplumlar birbirleriyle pekâlâ işbirliği yapabilirken, Türkiye ve Doğu toplumlarının çoğu tek adamcı olmalarına karşın bir işbirliği kültürü yoktur. Tüm ekonomik olarak gelişmiş ülkelerdeki bireyler işbirliği yapabilirken, işbirliği kültürü olmayan tüm toplumlar gelişmemiş toplumlardır.

Avrupalılar tarafından Ortadoğu olarak adlandırılan civar toplumlarında ve Türkiye’de neden işbirliği olmadığını açıklamak kolay görünür. Böylesi toplumlarda insanlar günlük yaşamlarında ve ticaretle birbirlerini aldatır ve birbirlerine güvenmez. Özellikle çocuklara hiçbir gerekçe olmadan yalan söyleme alışkanlığı tüm bu toplumlarda oldukça yaygındır. Gereksiz yalan ve birbirini aldatma eğilimi aynı zamanda iletişimde verimsizliği getirir. Böylece bu gibi toplumlar hem işbirliği kültürü olmadığı için ekonomik olarak gelişemezken hem de iletişim/güven yoksunluğundan dolayı tek adamcılığa eğilimlidir.³

³ Birbirini aldatma ve yalan, iletişimsizlik ve tek adamlık arasında sebep-sonuç ilişkileri ilk başta sanıldığı kadar basit olmayabilir. Örneğin, iletişimsizliği getiren tek adamlık mıdır yoksa tek adamlığı sürdürmek için mi iletişim yoktur? Aldatma ve yalan mı iletişimsizliğe yol açar yoksa bunlar iletişimsizliği sağlamak için mi ortaya çıkmıştır?

Öte yandan yazar, Japonya, Almanya ve Rusya'da hiç bulunmamıştır fakat bu konuda edindiği izlenim bu toplumlarda gündelik yaşamda gereksiz yalanın ve ticarete aldatmanın pek yaygın olmadığıdır. Benzer şekilde günümüz siyasal demokrasisinin yaratıcıları olan ülkelerde de insanların birbirlerini aldatma eğilimleri çok daha azdır. Bu toplumlar işbirliği yapan toplumlardır. O hâlde işbirliği yapma ile gündelik yaşamda dürüstlük/doğruculuk arasında olumlu bir ilişki olduğunu rahatlıkla ileri sürebiliriz.

Bu toplumların daha doğrucu olması ile bilim kaynağı olmaları ya da bilimde daha gelişmiş olmaları arasında da bir ilişki kurulabilir. Bilim ve felsefe doğruyu arar ve varlıklarını tutarlı olmalarına borçludur. İleri sürülen tüm tezler birbirleriyle ve gerçeklikle tutarlı olmak zorundadır. Bilimi/felsefeyi yaratanlar ve sürdürenler her şartta doğruyu arayan kişilerdir aksi hâlde tutarlı tezler ileri süremezdi. Gündelik yaşamda doğrucu olmayan kişiler diğer konularla ilgili olarak da doğruyu aramazlar/arayamazlar ve böylece bilim insanı/felsefeci olamaz. Doğruluğa önem vermeyen toplumlarda doğrucular baskılanır ya da sürü baskısıyla doğruculuklarını yitirir. Yani bir toplum gündelik yaşamında doğruya ne kadar önem veriyorsa bilim/felsefenin ortaya çıkma/tutunma şansı o kadar daha fazladır.

Yargı Sistemi ve Tutarlılık

Tarihteki krallık sistemleri ve günümüz Batı Avrupa sisteminin yargı bakımından tutarlı olduğu görülür. Bir siyasal sistemde en önemli sorulardan birisi, birinin suçlu olup olmadığına kimin karar vereceği meselesidir. Bunlara yargıç diyelim. Yargıç(lar) yetkisini bir yerden almak zorundadır aksi hâlde neden başkasının değil de onun böyle bir güce sahip olduğu sorgulanacaktır. Eski krallıklarda/padişahlıkta bu kral/padişaktır. Kral/padişah her dava hakkında hüküm veremeyeceği için bu yetkisini başka kişilere örneğin kadılara devreder. Yani kadılar yetkilerini padişaktan alır. Batı Avrupa demokrasilerinde ise yargıçlar jüridir ve halktan kişilerdir, yürütmeye bağlı değildir ve kendileri yani halk adına karar verirler.

Öte yandan, siyasal sistemlerini kendi iç dinamikleriyle değil de Batı Avrupa uygarlığının teknoloji ve kültür üstünlüğü nedeniyle oluşturmuş ya da dönüştürmüş günümüzdeki çoğu toplum bu bakımdan tutarlı değildir. Örneğin, Türkiye'de mahkemelerde görev yapan hakimler aynı zamanda yargıçtır. Devlet memuru oldukları için yargılama hakkını halktan almazlar. Türkiye'de devleti bir ölçüye kadar parlamento yönetir.⁴ Fakat yargıçlar bu yetkiyi parlamentodan da alamazlar çünkü görev yaptıkları mahkemeler yürütmeye bağlıdır. Öte yandan yazılı anayasaya göre ne parlamentonun ne

⁴ Kurtuluş Savaşı'nın parlamento sayesinde mümkün olmasına karşın, bazı tarihsel şartlardan dolayı, meclis hiçbir zaman devlete tümüyle hâkim olamamıştır. Bize göre Türkiye'deki siyasal düzen, yıkılmaktan parlamento aşısıyla yani parlamentosu güçlendirilerek kurtarılmış bir Osmanlı düzenidir. Batılı devletleri yöneten güçlerin, bu aşırı zayıflatan tüm askeri ve sivil hamleleri desteklemesi/planlaması bir tesadüf değildir.

de yürütmenin benzer bir yargılama yetkisi yoktur. Böylece Türkiye’de yargıçların yargı yetkilerini nereden aldığı belirsiz kalmaktadır.⁵

Kayda Değer Akademik Metinler mottosuyla, 10 Ağustos 2015 tarihinde yayın hayatına başlayan *sosyalbilimler.org*, sosyal bilimler meselelerine yoğunlaşan, gönüllülük odaklı, açık erişim, akademik bir web sitesidir. Hakkında detaylı bilgi almak için sosyalbilimler.org/hakkinda sayfasını, ekibimizde gönüllü olarak görev almak için sosyalbilimler.org/basvuru sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube’da @sosbilorg kullanıcı adıyla *Sosyal Bilimler*’i takip edebilirsiniz.

sosyalbilimler.org/abonelik sayfasından e-bülten abonesi olarak, her pazar günü, o hafta içinde *sosyalbilimler.org*’da yayımlanan çalışmaların tamamını size gönderilecek bir e-posta ile alabilirsiniz.

sosyalbilimler.org’da yayımlanan metin, video ve podcastlerin paylaşıldığı Telegram grubuna t.me/sosbilorg adresinden katılabilirsiniz.

⁵ Bu nedenledir ki burada yazılı olmayan kurallar devreye girmektedir.